

Εξεταστέα Ύλη για Υποψήφιους Ειδικούς Εκπαιδευτικούς στον τομέα της Μουσικοθεραπείας

ΜΕΡΟΣ Α (ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ)

- Οι Περί Αγωγής και Εκπαίδευσης παιδιών με ειδικές ανάγκες Νόμοι του 1999 έως 2014 [N.113(I)/1999, N.69(I)/2001, N.87(I)/2014] και τα Έντυπα που απορρέουν από αυτούς
- Οι περί Αγωγής και Εκπαίδευσης παιδιών με ειδικές ανάγκες Κανονισμοί 2001 και 2013 (Κ.Δ.Π. 186/2001 και Κ.Δ.Π. 416/2013)
- Οι περί Μηχανισμού Έγκαιρης Εντόπισης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Κανονισμοί του 2001 (Κ.Δ.Π. 185/2001)
- Ο περί Στοιχειώδους Εκπαιδύσεως Νόμος και οι σχετικοί με αυτόν Κανονισμοί
- Υποχρεώσεις / καθήκοντα Ειδικών Εκπαιδευτικών που απορρέουν από τη σχετική νομοθεσία, τα σχετικά Σχέδια Υπηρεσίας και Εγκύκλιες Οδηγίες
- Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Άτομα με Αναπηρία

ΜΕΡΟΣ Β΄ (ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ)

1.1 Γνώση και ικανότητα εφαρμογής κατάλληλων μεθόδων αξιολόγησης σε σχέση με τις ικανότητες και ανάγκες του μαθητή προκειμένου να σχεδιαστεί, οργανωθεί και εφαρμοστεί (ή/και αναπροσαρμοστεί εφόσον χρειάζεται) το θεραπευτικό πρόγραμμα του μαθητή

- Γνώση μεθόδων αξιολόγησης:
 - Παρατήρηση σε μουσικοθεραπευτικό πλαίσιο και μη
 - Συλλογή πληροφοριών από εκθέσεις, διαγνωστικό υλικό και σχετικές αξιολογήσεις συναδέλφων ειδικών παιδαγωγών, ψυχολόγων και άλλων θεραπευτών
 - Ερωτηματολόγιο/συνεντεύξεις (με τον μαθητή, την οικογένεια και συναδέλφους που εργάζονται με τον μαθητή)

1.2 Γνώση και ικανότητα αξιοποίησης διαθέσιμων μουσικοθεραπευτικών προσεγγίσεων αξιολόγησης:

- Γνώση πρακτικών και θεωρητικών προσεγγίσεων αξιολόγησης βάση διαφορών θεωρητικών /μουσικοθεραπευτικών μοντέλων/προσεγγίσεων.

1.3 Γνώση και αξιοποίηση διαθέσιμου υλικού αξιολόγησης:

- Γνώση θεωρητικής και πρακτικής χρήσης μουσικών οργάνων και άλλων διαθέσιμων εργαλείων κατά τη διαδικασία αξιολόγησης.

2.1 Αξιολόγηση επιπέδου λειτουργικότητας, προτερημάτων/δυνατοτήτων και αναγκών/αδυναμιών του μαθητή στους πιο κάτω τομείς:

- επικοινωνιακό
- συναισθηματικό
- μουσικό
- σωματικό
- ψυχοκοινωνικό
- ψυχοκινητικό
- γνωστικό

2.2 Εντοπισμός/Προσδιορισμός:

- συμπτωμάτων
- συμπεριφορών
- κλινικού ιστορικού
- κουλτούρας, συνηθειών, νοοτροπιών
- δυναμικής οικογένειας και πηγών στήριξης
- κοινωνικών και διαπροσωπικών σχέσεων
- στρεσογόνων πηγών

3 Ικανότητες επικοινωνίας και συνεργασίας με συναδέλφους άλλων ειδικοτήτων και με την οικογένεια του μαθητή για εφαρμογή θεραπευτικού προγράμματος:

- Συντονισμός και επικοινωνία με άλλους ειδικούς, οικογένεια και μέλη κοντινού περιβάλλοντος για δημιουργία θεραπευτικού προγράμματος.
- Ενσωμάτωση πληροφοριών από την οικογένεια και κοντινού περιβάλλοντος του μαθητή στη διαδικασία σχεδιασμού θεραπευτικού προγράμματος.
- Ενσωμάτωση πληροφοριών από άλλους ειδικούς στη διαδικασία σχεδιασμού θεραπευτικού προγράμματος.

- Επεξήγηση μουσικοθεραπευτικών τεχνικών σε όλα τα εμπλεκόμενα μέλη σε σχέση με το θεραπευτικό πρόγραμμα του μαθητή και προσδιορισμός μουσικών εμπειριών που δύναται να χρησιμοποιηθούν από την οικογένεια και λοιπά εμπλεκόμενα μέλη για την ενίσχυση δεξιοτήτων του μαθητή στα πλαίσια του θεραπευτικού προγράμματος
- Καθοδήγηση οικογένειας και άλλων εμπλεκόμενων ειδικών για στήριξη και συντήρηση της προόδου του μαθητή

4.1 Ανάπτυξη και εφαρμογή σχεδίου θεραπείας βάσει αξιολόγησης:

- Σχεδιασμός μακροπρόθεσμων (γενικών και ειδικών) και βραχυπρόθεσμων (γενικών και ειδικών) στόχων που να είναι: μετρήσιμοι, συγκεκριμένοι, χρονικά ρεαλιστικοί και στα πλαίσια των δυνατοτήτων του μαθητή.
- Δημιουργία κατάλληλου περιβάλλοντος που να διευκολύνει την εμπλοκή του μαθητή
- Σχεδιασμός μουσικοθεραπευτικών εμπειριών που να απευθύνονται στους θεραπευτικούς στόχους, στις ανάγκες, στις αξίες και προτιμήσεις του μαθητή.
- Σχεδιασμός μουσικοθεραπευτικών εμπειριών που να είναι στα πλαίσια της εξειδίκευσης του θεραπευτή.

4.2 Αναγνώριση θεωρητικών προσανατολισμών/προσεγγίσεων/φιλοσοφιών και πώς αυτά διαμορφώνουν τη μουσικοθεραπευτική πρακτική:

- συμπεριφοριστική
- γνωστική
- γνωστική-συμπεριφορική
- αναπτυξιακή
- ολιστική
- προσωποκεντρική
- υπαρξιακή
- ψυχοδυναμική
- ψυχαναλυτική
- νευρολογική
- συστημική

4.3 Αναγνώριση μουσικοθεραπευτικών μοντέλων/προσεγγίσεων/τεχνικών και πώς αυτά διαμορφώνουν την κλινική πρακτική:

- συμπεριφοριστική
- ψυχαναλυτική
- δεκτική

- δημιουργική
- προσωποκεντρική
- αναπτυξιακή
- νευρολογική
- ιατρική
- μουσικοθεραπεία στην κοινότητα
- κλινικός αυτοσχεδιασμός

5. Άμεση επικοινωνία με μαθητή για δημιουργία θεραπευτικής σχέσης και προσδιορισμό αναγκών και στόχων:

- Άμεση και σαφής επικοινωνία με το μαθητή όσον αφορά στο τι πρόκειται να κάνουμε μαζί του.
- Ανάπτυξη αρμονικής σχέσης, αμοιβαίας εμπιστοσύνης και σεβασμού
- Προσφορά αμέριστης προσοχής, συνεχούς αναγνώρισης και ανατροφοδότησης.
- Διασφάλιση προστατευμένου και ασφαλούς περιβάλλοντος.
- Αναγνώριση και διαχείριση προσωπικών συναισθημάτων, σκέψεων, αντιλήψεων και συμπεριφορών που μπορεί να επηρεάσουν τη θεραπευτική διαδικασία.
- Κατανόηση δυναμικών ομάδας και διαδικασιών.

6.1. Επιλογή κατάλληλων μουσικοθεραπευτικών δραστηριοτήτων, σύμφωνα με την ηλικία, τα ενδιαφέροντα, τις ικανότητες και το αναπτυξιακό στάδιο των μαθητών προς επίτευξη θεραπευτικών στόχων:

- Σχεδιασμός μουσικοθεραπευτικών δραστηριοτήτων:
 - κλινικός αυτοσχεδιασμός
 - σύνθεση/ανάλυση τραγουδιού (μουσική και στίχοι)
 - παραγωγή γνωστών, αγαπημένων τραγουδιών
 - δημιουργία μπάντας
 - μουσική ακρόαση
- Ανταπόκριση στις θεραπευτικές ανάγκες του μαθητή:
 - λειτουργική και συναισθηματική αυτονομία
 - αίσθημα ταυτότητας
 - αίσθημα ευθύνης
 - προσαρμοστικότητα
 - αναγνώριση, εξοικείωση και διαχείριση συναισθημάτων και διάθεσης και της εναλλαγής τους
 - διαχείριση παρορμητικότητας

- ανάπτυξη εσωτερικού κινήτρου και πρωτοβουλίας, αυθόρμητης επικοινωνίας
 - διαδραστική συμμετοχή
 - ανάπτυξη δημιουργικής ανταπόκρισης
 - λεκτική και μη-λεκτική επικοινωνία (αντίληψη και έκφραση)
 - φωνητική έκφραση/αλληλεπίδραση
 - συμμετοχή/εμπλοκή
- Προσδιορισμός μουσικών εμπειριών σε σχέση με τις μαθησιακές και κοινωνικές δεξιότητες του μαθητή:
- εξερεύνηση/ προώθηση ενδιαφερόντων και έμφυτων ικανοτήτων/δυνατοτήτων
 - διαχείριση πόνου (χρήση μουσικών εμπειριών για ανακούφιση πόνου, χαλάρωση, έκφραση συναισθημάτων έντασης ή/και δυσφορίας) προκειμένου να ενισχυθεί η συμμετοχή σε μουσικές και σχολικές δραστηριότητες
 - ανάπτυξη προσοχής
 - εκτελεστικές (executive) λειτουργίες όπως λήψη αποφάσεων και επίλυση προβλημάτων
 - μνήμη
 - ανάπτυξη λόγου
 - κινητικές δεξιότητες
 - νευρολογική και γνωστική λειτουργία
 - δημιουργία ομαδικότητας, ανάπτυξη αίσθησης/ιδιότητας μέλους ομάδας
 - κοινωνικές δεξιότητες

6.2 Επιλογή κατάλληλων μουσικών οργάνων, ποικιλία και εξοικείωση με την εκτέλεση διαφόρων μουσικών ειδών (musical genres) και μουσικής ακρόασης σύμφωνα με τις ανάγκες του μαθητή.

Για την επίτευξη θεραπευτικών στόχων, αναλόγως εφαρμόζεται:

- χρήση μουσικών στοιχείων (π.χ. τέμπο, τονικότητα, ηχόχρωμα, μελωδία, αρμονία, ρυθμός, δυναμική, μέτρο, παύσεις)
- χρήση διαφορετικών μουσικών κλιμάκων, τρόπων και αρμονικών συνεχειών-καταλήξεων
- χρήση ποικίλου μουσικού ρεπερτορίου (π.χ., παραδοσιακό, λαϊκό, μοντέρνο, ποπ, ροκ, διεθνής μουσική από διαφορετικές κουλτούρες και εποχές κτλ.)
- χρήση μεθόδων μουσικής ακρόασης

- ενορχήστρωση, τονική μεταφορά και προσαρμογή μουσικής
- σύνθεση μουσικής για φωνή και για όργανα
- αυτοσχεδιασμός με τη φωνή και τα μουσικά όργανα
- χρήση φωνής, πιάνου, κιθάρας, τυμπάνων και άλλων απλών πνευστών, κρουστών και εγχόρδων.

7. Χρήση μουσικής και άλλων λεκτικών και μη-λεκτικών μέσων προς επίτευξη θεραπευτικών στόχων:

- στήριξη μουσικής εμπειρίας του μαθητή
- χρήση μουσικής μέσω φωνής, πιάνου, κιθάρας, απλών κρουστών, πνευστών, έγχορδων κ.α. για διευκόλυνση λειτουργικών ικανοτήτων
- χρήση μουσικής που διευκολύνει χαλάρωση, εγρήγορση, στήριξη, προβληματισμό, προτροπή, αποτροπή, συνοχή, εμπλοκή, έκφραση, επικοινωνία, ενεργή ακρόαση, αλληλεπίδραση.
- ικανότητα διαχείρισης/ καθοδήγησης ομάδας
- εισαγωγή βοηθημάτων τεχνολογίας/ λογισμικών στη μουσικοθεραπεία ανάλογα με τις ανάγκες του μαθητή
- σχεδιασμός δραστηριοτήτων που διευκολύνουν δόμηση ομάδας/κοινότητας
- διαμεσολάβηση για τυχόν προβλήματα που θα προκύψουν ανάμεσα σε μέλη της ομάδας
- αντιμετώπιση τυχόν αλλαγών στις ανάγκες του μαθητή με δημιουργικότητα και ευελιξία
- διευκόλυνση μεταφοράς/γενίκευσης θεραπευτικών στόχων που επιτεύχθηκαν στην καθημερινότητα

8. Αξιολόγηση διαθέσιμου υλικού (μουσικού και άλλου) και επιλογή του καταλληλότερου για την εξυπηρέτηση των θεραπευτικών στόχων:

- Ενσωμάτωση διαθέσιμης τεχνολογία στη μουσικοθεραπεία ανάλογα με τις ανάγκες του μαθητή (π.χ., διακόπτες επικοινωνίας, λογισμικά, κ.α.)
- Παροχή οπτικών, ακουστικών ή απτικών νύξεων/ ερεθισμάτων.
- Παροχή λεκτικής και μη λεκτικής καθοδήγησης.
- Επιλογή προσαρμοστικού υλικού και εξοπλισμού.

9. Επαναξιολόγηση της θεραπευτικής παρέμβασης και προσαρμογή θεραπευτικών δραστηριοτήτων/στόχων:

- Τακτική επαναξιολόγηση του σχεδίου θεραπείας.
- Τροποποίηση σχεδίου θεραπευτικής παρέμβασης ανάλογα με τις ανάγκες/πρόοδο του μαθητή.

- Ανάλυση όλων των διαθέσιμων στοιχείων για τον προσδιορισμό της αποτελεσματικότητας της θεραπείας.

10. Προετοιμασία του μαθητή για διακοπή/τερματισμό θεραπευτικού προγράμματος:

- Αξιολόγηση των πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων του τερματισμού.
- Ενημέρωση και προετοιμασία μαθητή.
- Βοήθεια/καθοδήγηση προς το μαθητή προκειμένου να επεξεργαστεί τον τερματισμό μέσα από τα συναισθήματά του.